

A nemzetiségi oktatásról és a cigányság integrációjáról

Nemzetiségi létkérdések az ombudsman szemszögéből

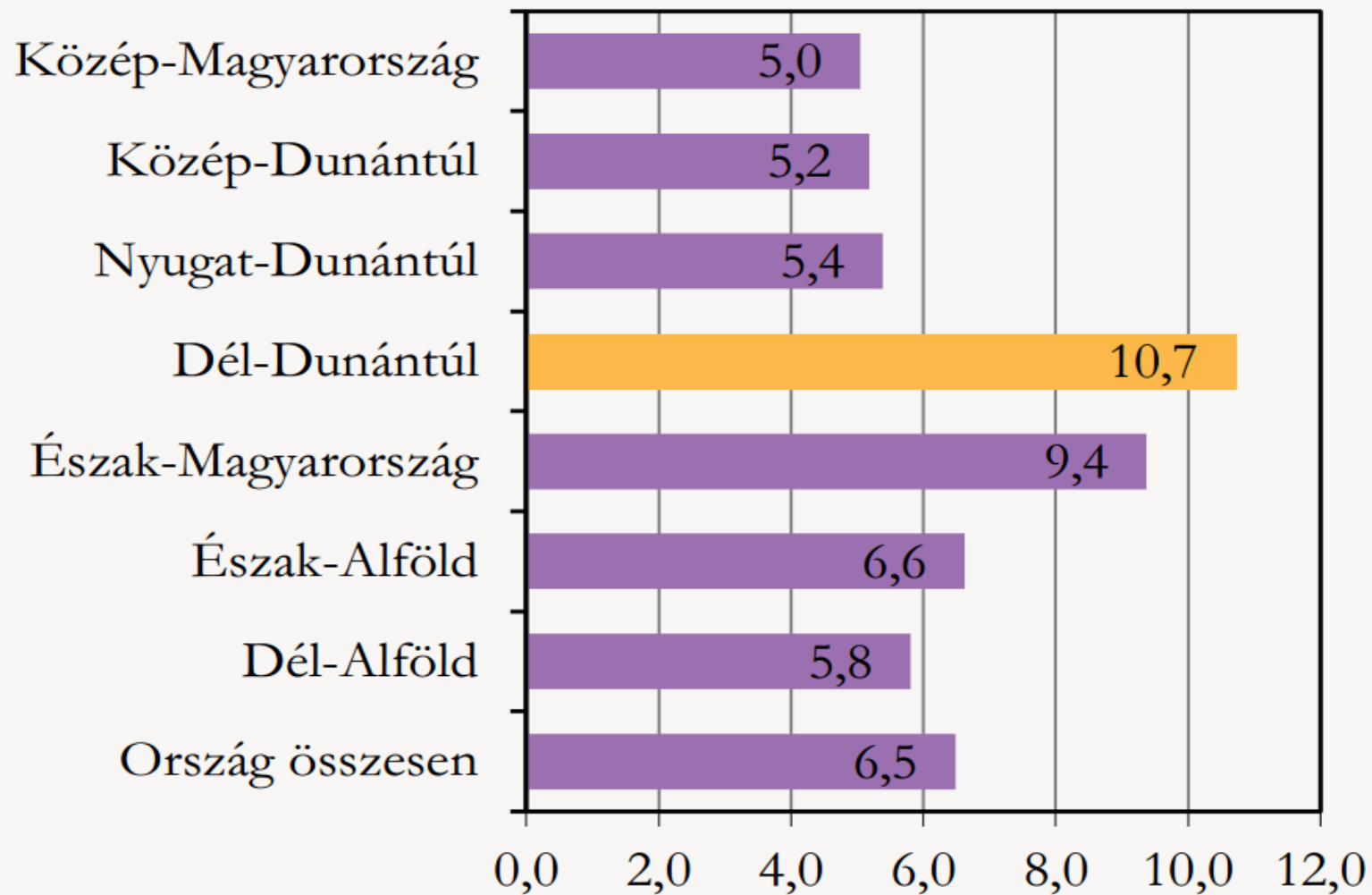
dr. Fórika László, AJBH

Alapvetés

- Népszámlálás 2001, 2011: 440 ezeről 644.524 fő
= disszimiláció
- Becsült szám: kb. 1 millió, azaz kb. 10 %
- Nyelvi és kulturális asszimiláció

Nemzetiségek	Létszám
Roma	315 583
Német	185 696
Szlovák	35 208
Román	35 641
Horvát	26 774
Szerb	10 038
Ukrán	7 396
Lengyel	7 001
Bolgár	6 272
Görög	4 642
Ruszin	3 882
Örmény	3 571
Szlovén	2 820

A hazai nemzetiségek aránya a régiókban, 2011 (%)

Törvényi alapok

- 13 törvényben elismert nemzetiség; 12+1
- Azonos jogállás: a szabályozás a közösségi és az egyéni nemzetiségi identitást védi
- Cél: nemzetiségként való megmaradás
- Eszköz: kulturális autonómia biztosítása
- Különjogok az anyanyelv, a kultúra, a hagyományápolás, a média, és az önkormányzás területén

Nemzetiségi jog: kinek, mire jó és mire elég?

- Markánsan eltérő társadalmi helyzet: 12 nemzetiség a magyar társadalom integráns része, a cigány perifériális helyzetű
- Eltérő problémák: erős asszimilációs folyamat ¶ ez + súlyos szociális és integrációs nehézségek
- Eltérő problémák, eltérő panaszügyek

A nemzetiségi oktatás, mint létkérdés?

- Egynyelvűség: elvesz az anyanyelv identitásképző és megtartó hatása
- A hagyományápolásban is visszaszorul a család és a közösség
- Nyelvtanulás, hagyományápolás elsődleges terepe immár : az iskola
- ➡ a nemzetiségi identitás letéteményese is az iskola ←
- Ombudsman: az iskolarendszer e feladatát hogyan látja el?

Ombudsmani oktatási vizsgálatok 2010-2014

- Cél: objektív helyzetértékelés, őszinte szembenézés a valósággal, jobbítás
- A nemzetiségi óvodai nevelés helyzetéről
- A nemzetiségi általános iskolai oktatás
- A nemzetiségi felsőoktatás helyzetéről
- A nemzetiségi nyelvekből tehető nyelvvizsgákról
- A nemzetiségi középiskolák helyzetéről
-

Ombudsmani vizsgálatok 2.

- 32 javaslat, több ezer munkaóra
- Kállai Ernő 3, Szabó Máté 1, Székely László és Szalayné Sándor Erzsébet 1 jelentés, mandátumokon való „áthajlásokkal”
 - szakmai folytonosság
- A vertikális vizsgálat sort horizontális és a pedagógusképzést érintő utóvizsgálat követi
 - a nemzetiségi oktatás kiemelt vizsgálati terület volt és marad

Általános jellemzők

- Tömegesség: népszerű rendszer (túlzottan is?)
- Funkció: 1. identitásőrzés, -megerősítés, 2. idegennyelv-tanítás; gyakori funkció-eltolódás
- Eltérő mértékben, de általános tankönyvhiány
- Általában gyenge nyelvtanítási hatékonyság
- Általánosból középiskolába: 95%-os veszteség
- Gyenge közepes, közepes szintű középiskolák
- Lyukak a nemzetiségi pedagógusképzésben, a módszertani és nyelvi továbbképzésben
- Lyukak a nyelvvizsga-rendszerben

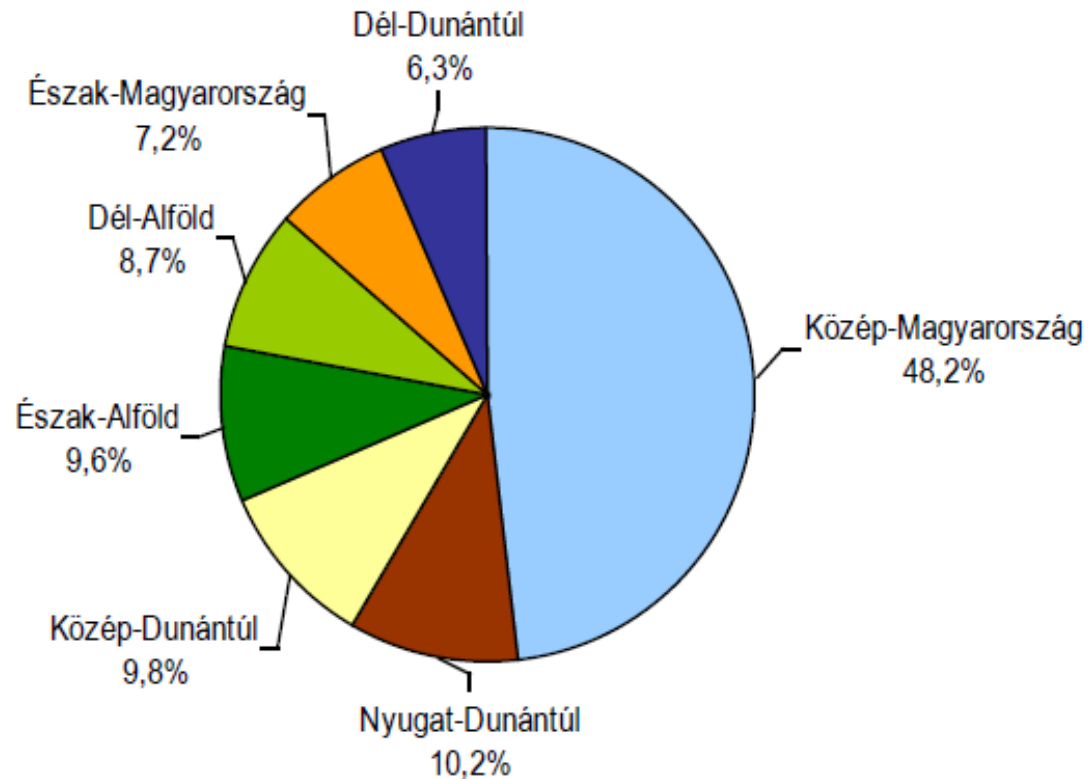
A romák mobilizációs esélyei

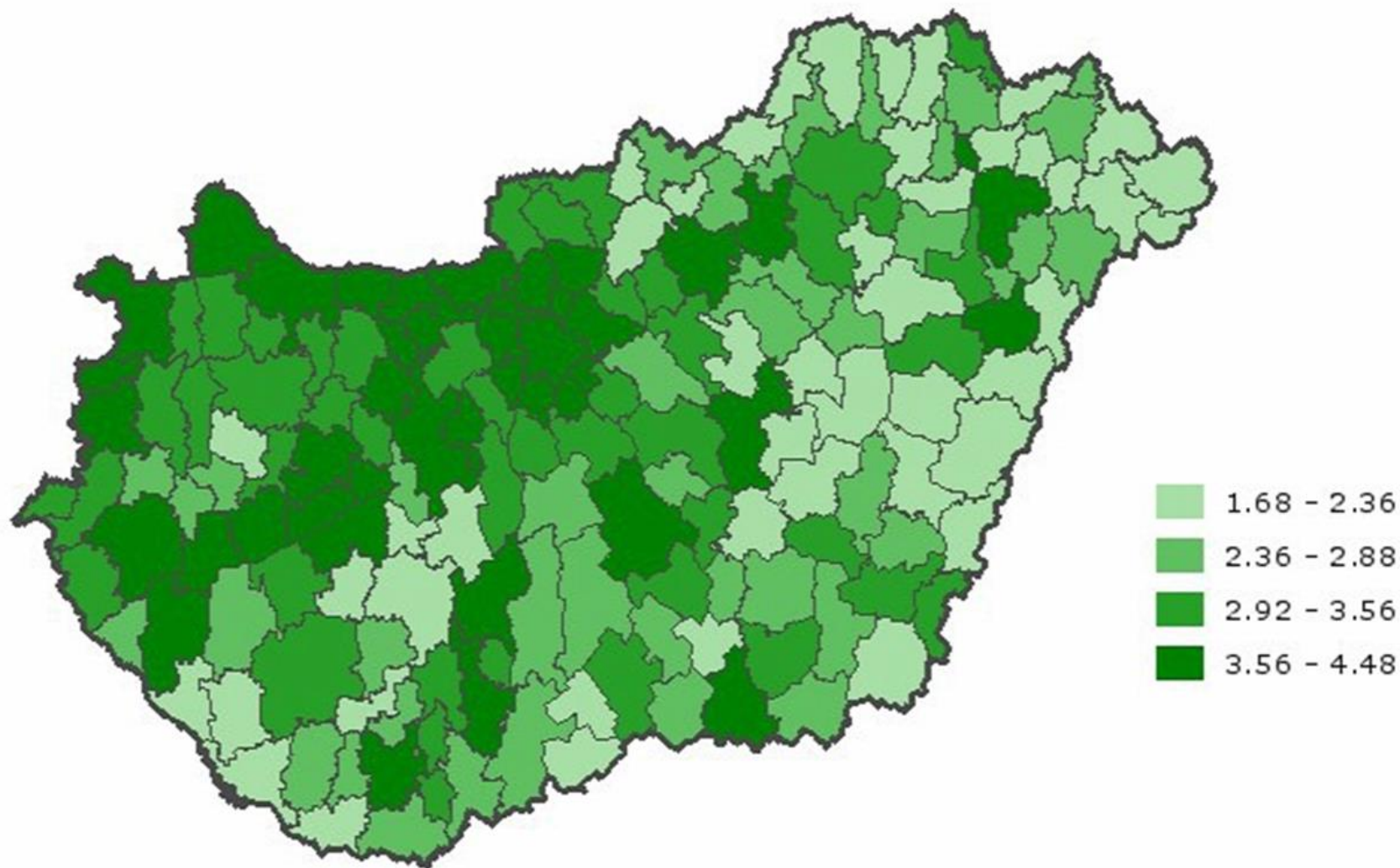
Rendszerszintű, objektív hátrányok sora

Jövedelemtermelés

A bruttó hazai termék (GDP) megoszlása régióinként, 2011

Melyek a legszegényebb és leggazdagabb járások ?

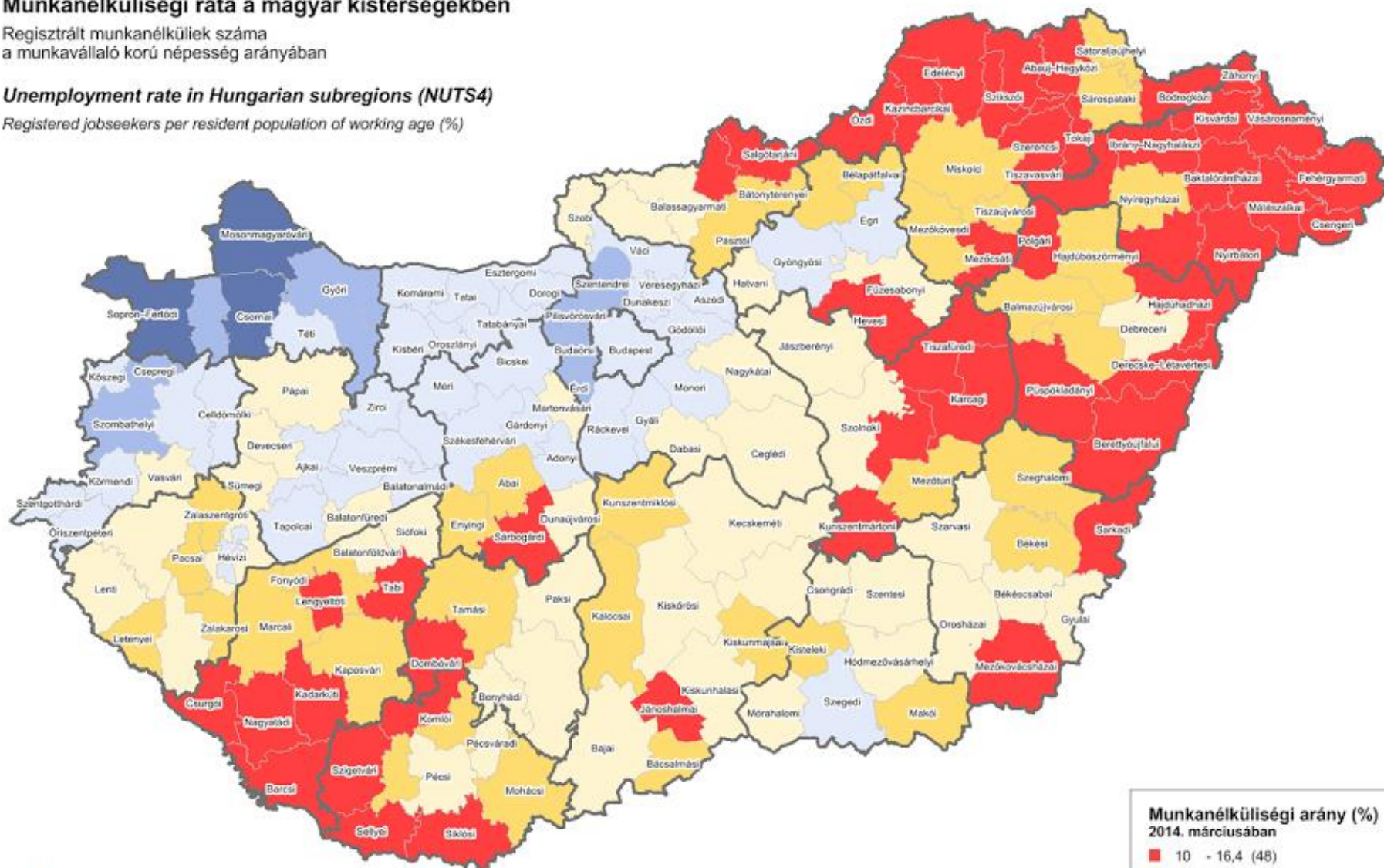

Munkanélküliségi ráta a magyar kistérségekben

Regisztrált munkanélüliek száma
a munkavállaló korú népesség arányában

Unemployment rate in Hungarian subregions (NUTS4)

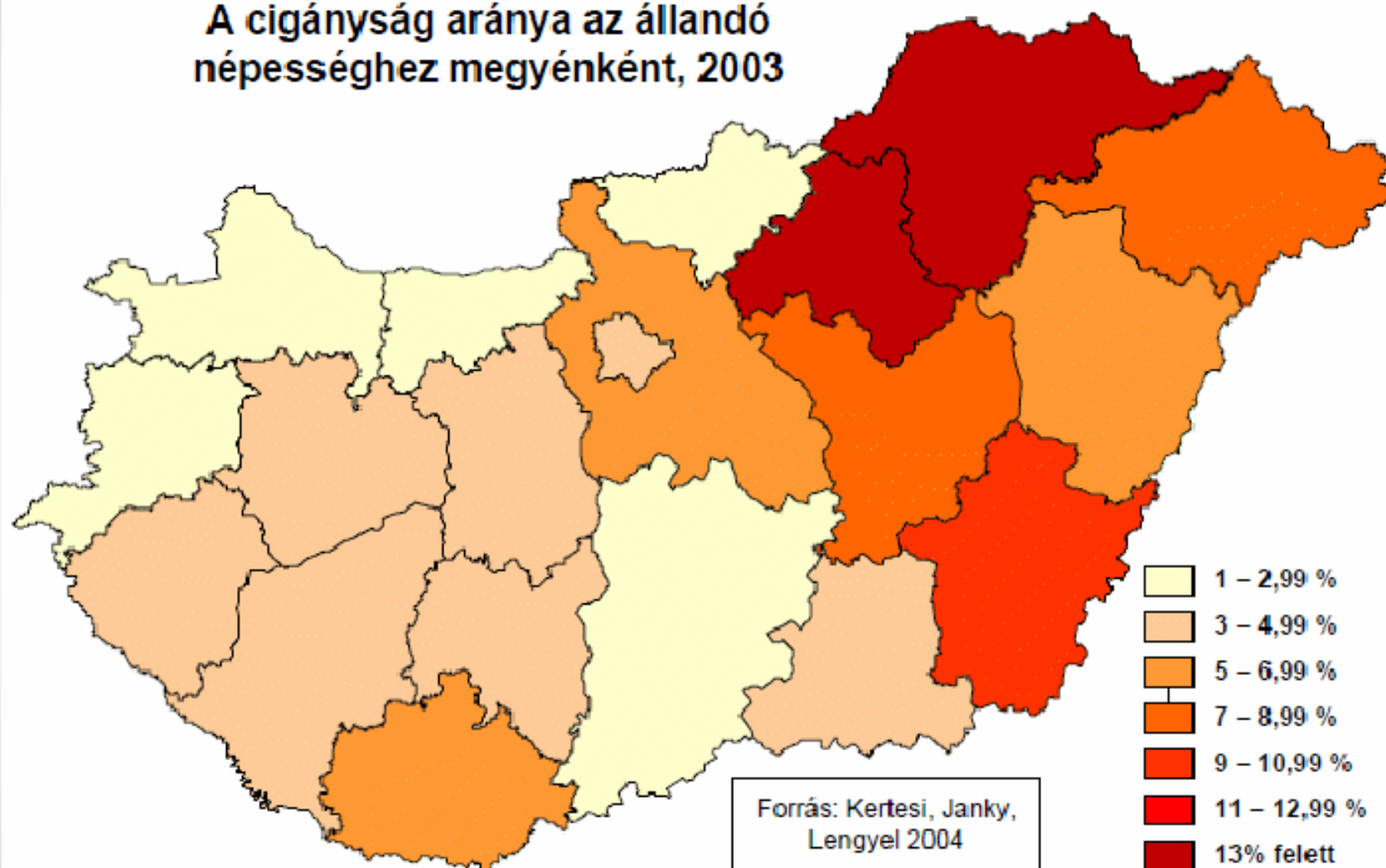
Registered jobseekers per resident population of working age (%)

Munkanélküliségi arány (%) 2014. márciusában

■	10 - 16,4	(48)
■	7,5 - 10	(35)
■	5 - 7,5	(42)
■	3 - 5	(38)
■	1,5 - 3	(9)
■	1 - 1,5	(3)

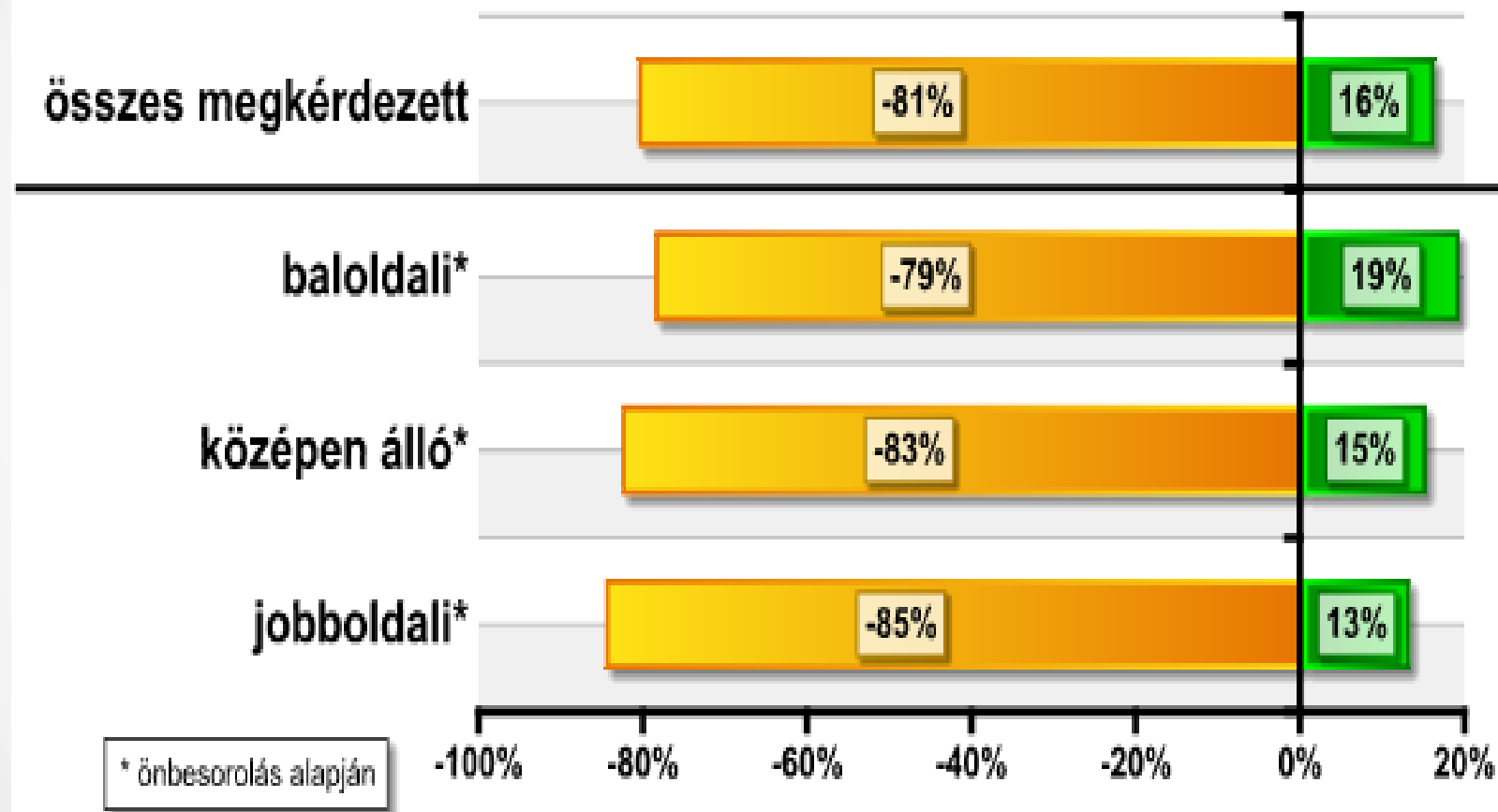
A cigányság aránya az állandó népességhez megyénként, 2003

A romák egészségi állapota

- A szegénységhez sajátos életmód társul
- A jövedelemforrások behatárolják az étkezési szokásokat
- A szegénység pszichésen is hat
- A szegény és iskolázatlan néprétegnél magasan felülreprezentált a koraszülési arány
- Hazánkban a romák átlagosan 10 évvel korábban halnak meg, mint a nem romák

Cigányellenesség a társadalomban

Mit mutat a mutató?

Kompetencia S.H. átlageredmények megyénként,
matematikából, 2012. , 6. , 8., 10. évf.

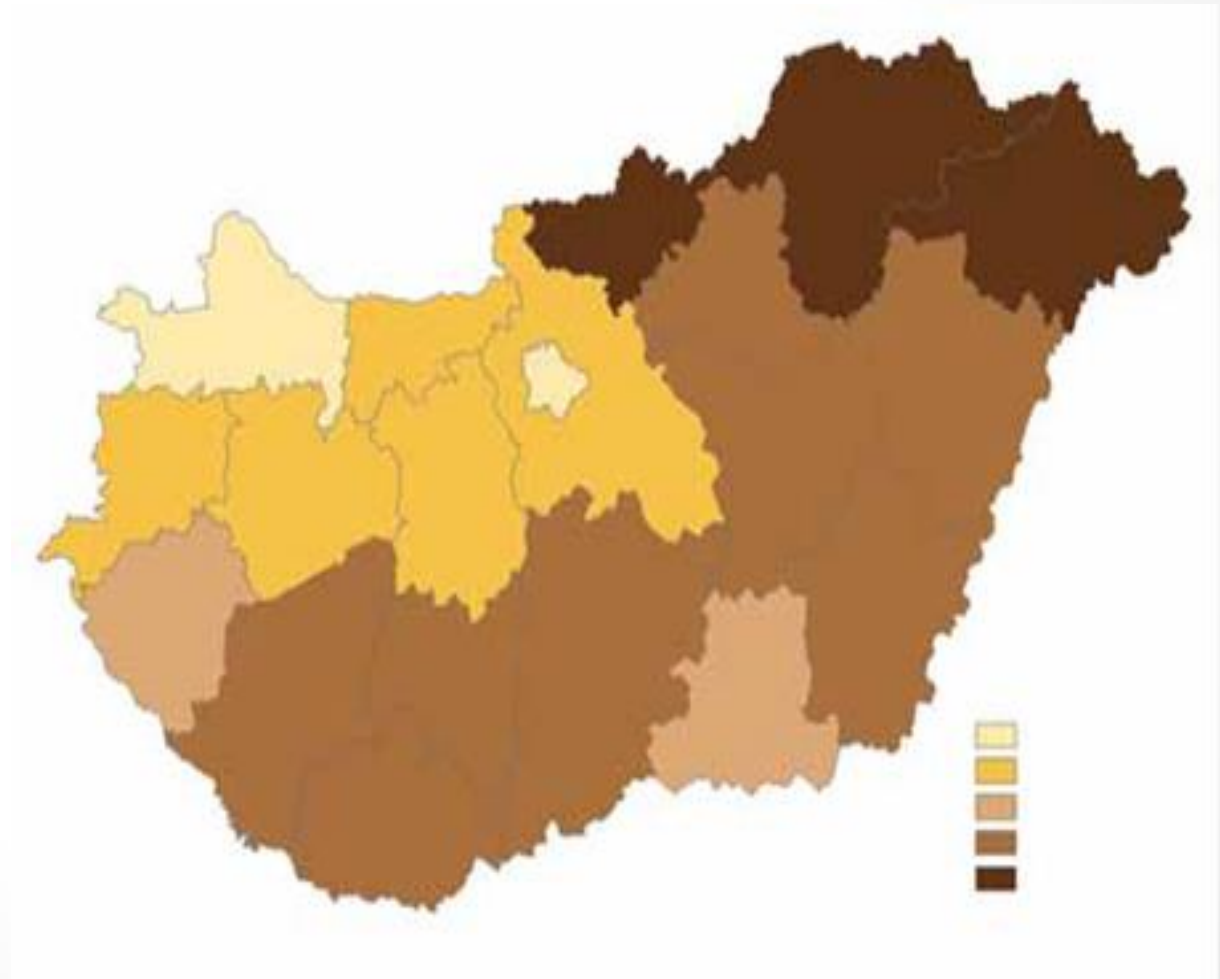
megye	6. évf.	8. évf.	10. évf.
Budapest	1558	1686	1675
Baranya	1492	1626	1620
B.-K.	1488	1613	1641
Békés	1457	1587	1609
B.-A.-Z.	1434	1543	1574
Csongrád	1510	1640	1660
Fejér	1483	1608	1620
Gy.-M.-S.	1531	1654	1683
H.-B.	1467	1588	1614
Heves	1475	1606	1626
J.-N.-Sz.	1440	1560	1588
K.-E.	1482	1597	1617
Nógrád	1431	1544	1609
Pest	1501	1623	1644
Somogy	1456	1583	1603
Sz.-Sz.-B.	1446	1562	1579
Tolna	1477	1599	1624
Vas	1515	1622	1645
Veszprém	1509	1631	1652
Zala	1512	1633	1646
Átlag	1483	1605	1626

Kompetenciamérési átlageredmények a tanuló halmozottan hátrányos helyzete függvényében, 2013

HHH	Arány	Matematika	Szövegértés
6. évfolyam (a különbség: 179, 215)			
Igen	11,8	1331	1307
Nem	88,2	1510	1522
8. évfolyam (a különbség: 202, 214)			
Igen	10,9	1440	1365
Nem	89,1	1642	1579
10. évfolyam (a különbség: 212, 215)			
Igen	4,9	1438	1416
Nem	95,1	1650	1631

HHH tanulók aránya az általános iskolákban, 2010

- 15,8 – 20,0
- 20,1 – 30,0
- 30,1 – 40,0
- 40,1 – 50,0
- 50,1 – 61,8

Roma oktatás: speciális a speciálisban

- Roma nemzetiségi oktatás: súlyos kérdőjelek
- valós szülői akarat alapján?
- megfelelő tankönyvek nélkül?
- romológus tanárok és nyelvtanárok nélkül?
- integrált (ellenőrizhetetlen) népismeret-tanítás
- A roma és hhh tanulók nagy átfedése →
- nagyon rossz kompetenciaeredmények
- tanuláshoz való jog? szegregáció? → →
- A nemzetiségi jog a jogosult ellen fordulhat?

Csapdahelyzet

- Munkanélküliség, szegénység
- A szegénység fizikális és lelki eü. hatásai
- A szülők munkanélkülisége ¶ a család szociális státusza
- Szociális státusz ¶ tanulás/továbbtanulás nehézségei
- Szegregált oktatás ¶ tanulás/továbbtanulás eredménytelensége
- Képzetlenség ¶ munkanélküliség
- Elöregedő társadalom, fiatal roma népesség
- ➤ Szétszakadt társadalom szociális bombán

Megoldási utak

- „Ha nem veszünk tudomást a problémákról , akkor azok nem is léteznek”
- „A ráolvasás sikertelenségét totális győzelemként kell bemutatni”
- „Azt támogatjuk, aki megérdemli”
- „Fokozni kell a romák elkülönítését”
- „Önfelemelés: új roma értelmiség,közösségépítés”
- Ahol lehet, integrálni kell, és
 - komplex motivációs rendszert kell alkotni,
 - a legjobb képességű tanulókat kell a pedagóguspályára vonzani
 - a pedagógusokat a pályán (és itthon) kell tartani •

„Megkülönböztetett figyelem”

- Nemzetiségi jogi szemlélet a projektekben
- Hivatalból indított eljárások (pl.: nemzetiségi civil szervezetek jogai, nemzetiségek és egyházak viszonya)
- Kapcsolattartás országos nemzetiségi önkormányzatokkal
- Kapcsolattartás jogvédő szervezetekkel
- Nemzetiségi jogot érintő jogalkotás figyelemmel kísérése, véleményezése
- Az egyenlő bánásmódot és az esélyegyenlőséget érintő jogalkotás figyelemmel kísérése, véleményezése, stb.

Köszönöm
a figyelmüket!